

Araştırma Makalesi

“Sorry We Missed You” Odağından Neo-feodal Emek Rejimi ve Algoritmik Kurumsallaşma Entegrasyonu

Sergen GÜRSOY¹

ORCID 0000-0001-8623-709X

Öz

Küreselleşmenin yoğun biçimde nüfuz ettiği sosyo-ekonomik yapı içerisinde işgücü piyasaları ve buna yönelik teorik yansımalar hızla gelişim sağlamaktadır. Güncel emek piyasasında önem kazanan kavramlardan Neo-feodal emek rejimleri, platform erişim tekeli kaynaklı asimetrik bağımlılık iken; algoritmik kurumsallaşma ise bu faaliyeti puanlama-yaptırım yoluyla kodlayan dijital yönetim anlayışıdır. Bu araştırma, dijital platform ekonomilerine bağlı olarak işçi-işveren ilişkilerini, neo-feodal emek rejimleri ve algoritmik kurumsallaşma arasında kavramsal yapıyı sorgulamayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda çalışma, Ken Loach'un “Sorry, We Missed You” (2019) filmi çerçevesinden neo-feodal emek rejimini keşfetmeye odaklanmaktadır. Filmin konusu dahilinde günümüz çevrimiçi işgücü piyasasının yansıması olarak; borca yönelik bağıllık, güvencesizlik, puanlama sistemi, şikayet temelli denetim, tek taraflı söyleşme ve anlık biçimde erişilebilirlik talepleri belirginleşmektedir. Araştırmanın yönteminde nitel çözümlemede yer alan belge analizi tekniği benimsenmiştir. Bu analiz ile tema, betimsel ve içerik bulguları ortaya çıkmaktadır. Araştırmanın sonucunda ortaya çıkan temalara dayanarak dijital vasallık ve algoritmik kurum kavramlarının bütünleştiği bir çerçeveye ortaya konulmaktadır. Araştırma, çevrimiçi çalışma biçimlerinin yalnızca üretim anlayışı ile değil, aynı zamanda dijital platform üzerinden egemenliğin tekinsiz yeniden kuruluşu olduğunu; ancak bu kuruluşun “feodal” benzetmeyi aşan yeni kurumsal biçimlerle (şeffaflık, veri erişimi, algoritmik hesap verebilirlik tartışmaları) bütünleştiğini savunmaktadır. Böylelikle dijital platform emek rejimlerinde egemenlik anlayışı, neo-küresel esneklik çerçevesince güncel teorik yapıya entegre edilmektedir.

Anahtar kelimeler: Platform Çalışması, Algoritmik Yönetim, Dijital Vasallık, Neo-Feodalizm, Dijital Emek

1. Dr. Öğr. Gör., Alanya Alaaddin Keykubat Üniversitesi

“Sorry We Missed You” Focus on the Neo-Feudal Labor Regime and Algorithmic Institutionalization Integration

Abstract

Within a socio-economic structure heavily influenced by globalization, labor markets and their theoretical reflections are rapidly evolving. Neo-feudal labor regimes, which have gained importance in the current labor market, are characterized by asymmetric dependency stemming from platform access monopolies, while algorithmic institutionalization is a digital governance approach that encodes this activity through scoring and sanctions. This research aims to question the conceptual structure between worker-employer relations, neo-feudal labor regimes, and algorithmic institutionalization in relation to digital platform economies. In this context, the study focuses on exploring the neo-feudal labor regime through the lens of Ken Loach’s film “Sorry, We Missed You” (2019). Reflecting today’s online labor market, the film highlights debt-based dependency, insecurity, rating systems, complaint-based monitoring, unilateral communication, and demands for instant availability. The research method adopted the document analysis technique used in qualitative analysis. This analysis reveals thematic, descriptive, and content findings. Based on the themes that emerged from the research, a framework is presented that integrates the concepts of digital vassalage and algorithmic institutions. The research argues that online working forms are not only a production concept but also a sinister reestablishment of sovereignty through digital platforms; however, this establishment is intertwined with new institutional forms (transparency, data access, algorithmic accountability debates) that go beyond the “feudal” analogy. Thus, the understanding of sovereignty in digital platform labor regimes is integrated into the current theoretical structure within the framework of neo-global flexibility.

Keywords: Platform Work; Algorithmic Management, Digital Vassalage, Neo-Feudalism; Digital Labor

Giriş

1980’li yıllardan sonra sosyo-ekonomik yapı içerisinde en çok etkilenen faktörlerden birisi işgücü piyasası olmuştur. Emek piyasasındaki güncel koşulların şekillendiği koşullar dahilinde dijital platformlar, önemli bir alan arz etmektedir. Dijital emek platformları, emek veren ve alan arasındaki koordinasyon sürecini; veri akışları, puanlama sistemi, yoruma dayalı şikayet sistemleri üzerinden sağlamaktadır. Tek taraflı yürütülen kural setleri çerçevesince işçi-işveren ilişkileri yeniden kurularak işgücü piyasası dengesini dönüştürür duruma gelmiştir. Algoritmik yönetim sistemi altında çevrimiçi emek performansının metriklere göre ölçülmesi, otomasyon aracılı karar verme yönteminin benimsenmesi, anlık denetim ile örgüt sınırlarının ötesine geçilmesi gibi kurumsal ve sistematik bir yapı içerisinde

tartışmalar ortaya çıkmaktadır (Wood vd., 2019: 62). Dijital platform uygulamaları; zamansızlık algısı, esnek ücretlendirme yapısı, otomatik yaptırım, sürekli bağlılık ve denetim gibi mekanizmalar çerçevesindeki kural ekonomisi altında toplanmaktadır (Veen vd., 2020: 390). Bu kapsamda karar verme süreçleri retorik bağlamda kara kutu yapısı ile dijital platformların tek taraflı yönetsel gücünü pekiştirerek işçilerin özerklik iddiasını tartışmalı hale getirmektedir (Rosenblat ve Stark, 2016: 3758). Güncel işgücü piyasasında belirsiz çalışma biçimi ve itiraz mekanizmalarında oluşan asimetrik yapı, emek piyasasında standart dışı koşulları somutlaştırmaktadır (Berg vd., 2018: 8). Dijital platform piyasası; itibar puanı, uygulamaya özgü ekipman, platform bazlı ödüllendirme sistemi gibi işçinin çıkış maliyetini artıran etkenler olarak tanımlanmakta olup serbest çalışma vaadi altında bağımlı girişimci karakterini ortaya çıkarmaktadır (De Stefano, 2016: 25-26). Bu sebeple bağımlı/sadık işçi karakteri ile erişim ve ayrıcalıklar karşılığında yaşam boyu erişilebilirliği talep eden dijital vasallık² ve otomatik yaptırım mekanizmaları aracılığıyla kurala dayanan yapısıyla oluşan algoritmik kurumsal yapısı ile iki farklı katman içerisinde eş zamanlı işler takip edilmektedir. Dijital vasallık, patron işveren anlayışı ile bireysel bağımlılığın karşılığı olarak değerlendirilirken algoritmik kurum, sistematik bir kanun koyucu anlayışı ile işi yürütme aşaması olarak görülmektedir (Xianghan ve Zhengwei, 2025: 100). Nitekim dijital platformlarda yer alan standart dışı bilgi paylaşımı, tek tip kural hükmü ve görünürlüğün kısıtlanması gibi uygulamalar ile bu ayrı iki yapı iç içe geçmektedir. Bu kapsamda araştırma, dijital platform emek rejimlerini iki tamamlayıcı kavram çerçevesince tartışmaktadır. Dijital vasallık; iş akışına ve ayrıcalıklara erişimin sadakat ve sürekli erişilebilirlik beklentileriyle takas edildiği, itibarın taşınmazlığı ve borç üzerinden derinleşen ilişkisel bağımlılık olarak tanımlanmaktayken algoritmik kurumsallaşma; kodlanmış, standartlaştırılmış kurallar ve otomatik yaptırımlar aracılığıyla, şirket sınırlarını aşan tekrarlanabilir bir kurum mantığı olarak ifade edilmektedir (Jensen, 2020). Dijital vasallık, patronaj tipi bağları somut hale getirmektedirken algoritmik kurum anlayışı, sistemli kanuni yapısını çalışma ilişkileri bağlamında ön plana çıkarmaktadır. Uygulamada iki ayrı sistem çoğunlukla birlikte yer almaktadır. Nitekim çalışma özerkliği ile gelire erişim arasındaki kilitlenme (lock-in) dinamikleri, ağ etkileri ve pazar gücüyle birleşerek çalışanı, tek platforma zaruri bağlı kalma eğilimine sebebiyet vermektedir (Lehdonvirta, 2024).

Bu çalışma, söz konusu ikiliğin pratik yansımasının temsili olan "Sorry, We Missed You"³ (2019) filmi üzerinden tartışmaktadır. Söz konusu filmde yer alan borçlandırma ile bağımlı bırakma sarmalı, puanlama ile şikayet temelli kontrol süreci, tek taraflı sözleşme gücü gibi algoritmik yönetim anlayışı; bağımlı girişimcilik kavramı ile eşleşmektedir (Kellogg vd., 2020). Dolayısıyla araştırmasının katkısı;

2. Dijital vasallık, platformların erişim ve görünürlüğü kontrol ederek çalışanları/kullanıcıları kendi kurallarına, puan-ceza ve komisyonlarına bağımlı kıldığı güç ilişkisidir.

3. Ken Loach'un yönetmenliğini yaptığı 2019 yılında sahnelenen "Sorry We Missed You" filmi, Newcastle'da kurye olarak çalışan bir babanın ve ailesinin güvencesiz platform çalışması altında yaşadığı baskıları konu alan bir İngiliz drama filmidir.

neo-feodal emek rejimleri ile algoritmik kurumu, rekabetin ötesinde eşzamanlı ve iç içe geçmiş bir yapının pratikte yansımaları teori ile bütünleştirmektir. Platform çalmasına yönelik bu çerçevede kuramsal tartışmalar; şeffaflık, veri taşınabilirliği, algoritmik hesap verebilirlik ve platform-temelli sosyal koruma başlıklarındaki politika diyaloglarına bağlanmaktadır (Florisson ve Mandl, 2018: 98).

Kavramsal Konumlanış:

Algoritmik Yönetim ile Dijital Vasallık Arasındaki Bağlantı

Dijital platformlar, işgücü piyasasına yönelik çalışma koşullarında metriğe dayalı sonuçlar ortaya çıkarmada aracı olmuştur. Yürütülen işin ölçülebilir göstergelere dayanması ve kodlanmış kurallara bağlanması, denetim mekanizmasının işyeri sınırlarının ötesine geçerek arayüz biçimlerine indirgenmesi ile kurumsal yapıya dönüşmüştür (Micic vd., 2022: 34). Yönetim ve örgüt alanlarına yönelik teoriksel ve pratiksel dönüşümler; performansın niceliksel hale gelmesi, kararların otomasyon sistemine entegre edilmesi ve sınırsız yönetim anlayışı ile algoritmik yapıya bağlanmıştır (Jarrahi vd., 2021: 2-3). Sosyo-ekonomik koşulları barındıran akademik literatürlerde bu düzen, çok yanlı pazar gücü ve ağ sistemlerinin birleşimi ile altyapısal egemenlik biçimi olarak tanıtılmakta olup dijital platformlar; koordinasyon görevinin ötesine geçerek işin ritmini, statikliğini, görünürlüğünü, gelir akışını belirleyen bir dizi kurallar sistemi olarak ortaya çıkmaktadır (Vallas ve Schor, 2020: 274). Algoritmik yönetim, iş organizasyon süreçlerinde klasik istihdamda yöneticilerin yerine getirilen görevlerin kısmen veya tamamen dijital sistem otomasyonu ile bütünleşmesi olarak tanımlanmakta olup görevin atanması, performansın metrikleşmesi, denetimin yapılması, değerlendirmelerin içermesi olarak belirtilmektedir (Mateescu ve Nguyen, 2019). Algoritmik anlayış; bir yandan verimlilik ve üretkenlik vaat ederken öte yandan çalışanlar için şeffaflık, işçi hakları ve refah üzerinde risk potansiyeli taşımaktadır. Dijital platformlar, işgücü piyasası bağlamında bilgi asimetrikleri, puanlama/itibar mimarileri ve araç içi teşvikler, işçilerin özerkliğini sınırlayan merkezi mekanizmalar olarak tanımlanmaktadır (Rosenblat ve Stark, 2016: 3759). Bu sistem, ürün veya hizmet talebine yönelik eşleştirmede optimizasyon sağlanmasından cezalandırma protokollerine kadar bir dizi denetim biçimini ifade etmektedir. Avustralya platform ekonomileri özelinde yürütülen nitel çözümleme çalışmasında işçi deneyimlerinin algoritmik yönetimin ötesine geçerek teknolojik altyapıya bağlı olarak oluşan panoptikon yapısı, bilgi asimetriklerinin kullanımı, performansın belirsiz yönetimi gibi koşullar belirleyici olmuştur (Veen vd., 2020). Böylelikle algoritmik kurumsal yapının teknik bir araç olmasının ötesine geçilerek çalışma koşullarının şekillendirilmesinde önemli bir rejim olduğu aşıkardır. Bu kapsamda ilk ideal tip standart eşiklerin belirlendiği, otomatik yaptırımların olduğu ve sürekli kurallar biçiminin benimsendiği algoritmik kurumsal yönetim anlayışı, Neo-Weberian bürokrasinin metriksel karşılığı olarak görülmektedir (Nancarrow, 2025: 5). Kodun kurallı mantığı çalışma ilişkilerine taşındığında kararların açıklanabilirlik/itiraz kanalları sınırlı bir “kara kutu”

yönetişimine saplandığı kabul edilmektedir (Pasquale, 2015: 217).

Öte yandan ikinci ideal tip ise dijital vasallık olarak adlandırılmaktadır. Bu kavram görünürde serbest çalışma biçimi olarak tanımlanmaktadır. Ancak fiilen bağımlılığı içeren; puanlama ve yorumlama mekanizmaları, anlık denetim, üretimde yer ve zaman sömürsü, işten ayrılma maliyetleri gibi koşullardan dolayı çalışanlar güvencesizlik tehditi ile karşı karşıya kalmaktadır (Schor vd., 2020: 837). Dijital vasallık olarak tanımlanan bağımlılık temelli çalışma rejimleri, söylemsel olarak bağımsızlığı ön plana çıkarsa da pratikte sürekli erişilebilirlik beklentisi ile zorunlu hale getirilmektedir. Bu süreç özellikle ekonomik anlamda bağımlı (talebe göre yönlendirilen çalışma koşulları) ama sözde serbest çalışan kategorisi ile bütünleşmektedir. Gri alan olarak tanımlanan bu kavram içerisinde istihdam biçiminin düşük pazarlık gücü ve sınırlı korumalarla karakterize olduğu, çalışanların çoğu zaman iş koşulları ve fiyatlandırma üzerinde gerçek özerklikten yoksun kaldığı görülmektedir (De Stefano, 2016). Buna yönelik olarak ILO (International Labour Organization), istihdam ilişkilerini otorite/bağımlılık ve ekonomik risk temellerine göre tanımlayarak klasik istihdam biçimini genişletmiş, kendi hesabına çalışan bireyleri bağımlı yüklenici statüsüne dahil ederek gri alanda yer alan dijital çalışma platformlarının önünü açmıştır (ILO, 2018). Bu kapsamda sürekli talimat/denetim, tek taraflı yaptırım, çalışmanın örgüte entegrasyonu ve ekonomik bağımlılık gibi göstergeler, algoritmik yönetim yapısını beslemektedir. Dijital platform aracılığıyla çalışma sisteminde elde edilen puan/itibar, platformlar arası taşınamaz halde olup bu durum işçilerin bağımlılığını zorunlu kılmakta ve iş geçişlerinin maliyetini artırmaktadır. Dijital platformlar arasında profillerin geçişinin mümkün olmaması, tekelleşmiş iş taleplerine yönelik olarak kilitlenme sürecini zorunlu kılmaktadır (Ciotti vd., 2025: 615). Öte yandan derecelendirme/puanlama temelli performans değerlendirme sistemi çalışanların gelir akışının aniden kesilebildiği gibi katı denetim aracı olarak da görülmektedir. Bu tip şeffaf olmayan karar süreçleri öznel dijital platform değerlendirmeleri ile müşteri derecelendirmelerini mutlaklaştırarak işten çıkarılma ve olası itiraz yollarının belirsiz hale geldiği yapıyı ortaya koymaktadır. Ayrıca çalışanlar çoğunlukla işi yürütme araçlarına (telefon, malzeme, yakıt vb.) yönelik maliyetleri üstlenerek ekipman borçlarına ve sermaye finansmanına bağımlılığı kilitli hale getirdiği için platformlara sadakati zorunlu kılmaktadır (Dubal, 2017: 120). Dijital vassallık, tek platform aracılığıyla faaliyette bulunmayı ödüllendiren bir görünürlük sistemi taşımaktadır. İş talebine göre oluşan hedef kabul oranları, sürekli biçimde çevrimiçi olma zorunluluğu, yer ve zaman bağlamında belirsiz koşullarda işin elde edilmesi gibi durumlarda görünürlük ve sipariş akışı artarak çoklu platformda çalışma düzeni sınırlanmaktadır. Yönetimsel araştırmalar tekel platform bağımlılığının teşvik edildiğini, öte yandan çoklu-platform davranışının ise çoğu zaman görünürlük ve gelir belirsizliğini artırdığını göstermektedir (Allon vd., 2025: 2). Dijital platform çalışmalarının serbest yer ve zaman vaadine rağmen bağımlılık koşullu kilitlenme süreçleri ile çalışanların çıkış maliyetlerinin yüksek olmasından kaynaklı olarak bağımlı girişimcilik kavramı gelişen bir olgu olarak tanımlanmaktadır (Cutolo ve Kenney, 2021: 11). İş hukuku literatürü

bağlamında ise platform çalışanlarına yönelik statü belirsizliğinden kaynaklı olarak algoritmik yönetim riskleri gelişmekte ve ekonomik anlamda bağımlı ancak sözde serbest çalışan kategorisinde birleşilmektedir. Özellikle tekel müşteri bağımlılığı, kendi işini yönetmede sınırlı özerklik ve tek taraflı sözleşme koşulları gibi göstergeler gri alanın ayırt edici özellikleri olarak ortaya çıkmaktadır (Fredman vd., 2025: 440).

Bahsedilen bu iki mantığı ayrı görmek yerine eş bütün olarak düşünmek, güncel dijital işgücü platformlarının yönetim anlayışının hem sistematik-kurumsal hem de sömürü koşullu yapısının bir arada anlamlandırılmasında etkili olmaktadır. Güncel işgücü piyasalarında kodlanmış kurallar bütünü işçiyi bağımlılığa ittiği gibi algoritmik rejim etkisini de yoğunlaştırmaktadır. Dijital platform çalışanlarının puan/de-recelendirme/yorumlanmasına yönelik olumlu-olumsuz döngülere ve tek taraflı kural koyma süreçlerine dair yüksek duyarlılık gösterildiği gibi sömürge temelli itiraz yollarının sistematik hale geldiği kabul edilmektedir (Shestakofsky, 2017: 376). Bu sebeple algoritmik ve vassallık ikiliğinden ziyade çift eksenli bütünlük bir alan tahayyül edilmesi gerekmektedir. Bir eksenle kurala dayalı otomasyonun yoğunluğu mevcutken diğer eksenle sömürü düzeninde bağımlılığın şiddetle olduğu bir kapsam ortaya çıkmaktadır. Dijital platform emekçiliği yalnızca kurye-teslimat-taşıma gibi fiziki çalışmalarda yer almamakta aynı zamanda çevrimiçi mikro iş yapılarında görünmez/ara görevlerin platformlar tarafından ayrıştırılıp yönetildiği sistematik rejime işaret etmektedir (Gray ve Suri, 2019: 99). Çevrimiçi emek piyasalarına yönelik geliştirilen ölçütler; arz ve talebin platform üzerinde duyarlılığını göstererek algoritmik kurallara bağlı piyasa topografyası arasında etkileri kabul edilmektedir (Kässi ve Lehdonvirta, 2018). Bu etki dahilinde dijital vassallık, psikolojik faktörlere yönelik çıktılarının yanında tasarlanmış kuralların kilitlenme yarattığı bir süreci ortaya çıkarmaktadır (Cutolo ve Kenney, 2021). Son olarak bu iki rejimin kurumsal çevreye yönelik ilişkisi belirleyici olmaktadır. İstihdam statüsü, algoritmik kurallar, şeffaflık ve itiraz süreci, veri taşınırılığı gibi düzenleyici çerçeveler, kural bazlı otomasyon sistemini yavaşlatmakta veya yasal hale getirmekte olduğu gibi piyasa yoğunluğu ve ağ etkileri ise sadakat pratiklerini güçlendirebilmekte ya da zayıflatılabilmektedir (Thelen, 2018: 938). Böylelikle algoritmik kurum ve dijital vassallık sadece kavramsal olarak değil aynı zamanda farklı birimlerde birbirini besleyen yönetim katmanları olarak görülmektedir. Dahası bu iki kavramının temelinde neo-feodal analogi anlayışı yer almaktadır. Bu kapsamda neo-feodal analogi, dijital platformların hak ve yönetimler üzerinden kurduğu hiyerarşik bağımlılık ilişkisini açıklamaktadır (Drahoş & Braithwaite, 2017). Neo-feodal yapı içerisinde dijital altyapı temelli emek ve emekçilerin iş ilişkisi dahilinde yaptırım kapasitelerinin tek taraflı sömürü düzenine evrilmesi ile özel normatif düzenler ortaya çıkmıştır (Cohen, 2019). Bu nedenle literatür, dijital platformları yalnızca piyasada yer alan aktör olarak değil, aynı zamanda yönetim otoriteleri olarak tanımlamaktadır (Lehdonvirta, 2022). Araştırmada analogi, dijital çalışma piyasalarına erişim haklarının metalaşması, algoritmik disiplin sisteminin oluşturulması, maliyet/riskin emekçilere devretmesi gibi göstergeler üzerin-

de konumlanmaktadır. Bu koşullar, dijital platform aracılığıyla subjektif yönetim anlayışının asimetrik bağıllık oluşturduğu fikrini doğrulamaktadır (Ravenelle, 2019). Algoritmik yönetim aracılığıyla puan, cezai kısıt, komisyon vb. sorumluluk ve riskin çalışana devri ile maliyetlerin içselleştirilmesi kalıcı hale gelmektedir (Kellogg vd., 2020). Böylelikle platform, eşirim haklarını mülkiyet aracı gibi konumlandırarak rant üretimini sürekli hale getirmektedir (Birch, 2020). Neo-feodal emek rejimine yönelik alan yazın, söz konusu bağımlılıkların yalnızca iş sözleşmesinden değil, özel yönetim (hizmet şartları, puan-ceza protokolleri, API/arayüz kapı bekçiliği) üzerinden yeniden üretildiğini; bunun da kamusal düzenlemenin dışına taşan hiyerarşik otorite biçimlerini beslediğini göstermektedir (Vallas & Schor, 2020). Makalenin ilerleyen aşamalarında, içerik analizi ile birlikte "Sorry, We Missed You" filmindeki anlatı motifleri bu katmanlarla yansıtımlı biçimde eşlenecek; hangi sahnede hangi eksenin ağır bastığı gösterilerek, neo-feodal analojinin nerede açıklayıcı, nerede yanıltıcı kaldığı; algoritmik kurumsallaşmanın ise nerelerde normatif ve sistemli karşılıklar istediği tartışılacaktır.

Araştırmanın Metodolojisi

Bu araştırma, dijital platform emeğini algoritmik yönetim ve dijital vasallık kavramları üzerinde tartışan teoriye dayalı yazını, "Sorry, We Missed You" filmi üzerinden nitel çözümlemeye dayanan belge analizi ile keşfetmeye ve yorumlamaya olanak tanımaktadır. Çalışma, ilgili filmi odağa alarak görsel-işitsel birincil belge olarak ele alan nitel film çözümlemesine dayalı belge analizi kullanmakta; sahne/sekans düzeyinde temaların keşfi ve yorumlanmasını amaçlamaktadır. Bilginin bağlama yönelik temsilleri ve anlamlandırma pratikleri içinde kurulduğu varsayımdan hareketle epistemik idealist, zemine yerleşmektedir. Ontolojik kapsamda çoklu bağlamsal gerçeklikle birlikte epistemolojik olarak anlamın yorum yoluyla inşa edildiği ve araştırmacının da yorumun parçası olduğu kabul edilmektedir (Burrell ve Morgan, 1979). Bu konum, hermonitik gelenekle yorumlayıcı sosyolojinin yer aldığı toplumsal gerçekliğim temeli var olan nesnelliğin yanında intersubjektif anlam örüntüleri olarak karşımıza çıkmaktadır (Gadamer, 2004: 57; Schutz, 1967). Nihai olarak araştırma felsefeleri çerçevesince çalışmanın amacı; filmi gerçekliğin kopyası olarak değil, emek rejimlerine ilişkin anlam ufuklarını yoğunlaştıran bir kültürel belge olarak yorumlanmaktır (Denzin ve Lincoln, 2018). Araştırmanın felsefi konumlanışı neticesinde nitel çözümlemeye dayanan belge analizini temel teknik olarak belirlenmektedir. Araştırmada analize konu olan film, amaçlı örnekleme ile seçilen birincil metin olarak sahnelere/sekanslara ayrılmakta ve betimsel analiz ile olay örgüsü ve emek pratiklerine ilişkin kritik anlar kronolojik olarak ortaya çıkarılmaktadır (Miles vd., 2014). Nitel çözümlemede içerik analizleri yürütülerek filmde ortaya çıkarılan örüntülere yönelik tümevarımsal kodlama yapılmaktadır (Krippendorff, 2018).

Araştırma sorusu, algoritmik yönetim ve dijital vasallığın birbiri ile bütünleşik olup olmadığı ile ilgili pratik yansımanın teorik değerlendirmelerini ortaya koyma-

yı barındırmaktadır. Metodolojik bağlamda çalışma, nitel çözümlemeye dayanan belge analizleri ile sistematik ilkeleri izleyerek 2019 yılında yayımlanan Ken Loach'ın "Sorry, We Missed You"⁴ filminin metinsel ve görsel çözümlemesine dayanmaktadır. Veri analiz yönetimi güncel olarak kullanım eğilimi artan zaman damgalı video/ses kodlamaları, şeffaflık ve denetlenebilirliği artıran MAXQDA 2020 uygulamasıyla işlenmiştir (Kuckartz ve Rädiker, 2019). Böylelikle temalar ile teorik çerçeve arasında keşfe dayalı ilişkisel yapı ortaya çıkarılmaktadır. Nitel çözümlemede yer alan belge analizi, araştırma soruları neticesinde belirli metinlerin amaçlı olarak incelenmesi ve tematik kodlamalar ile içeriğinin değerlendirilmesi, teori bazlı bağlarının ortaya çıkarılmasına olanak tanımaktadır (Bowen, 2009). İlgili belgeyi metinsel ve/veya görsel ele almak, güncel emek rejimlerinin kurumsal bağlamda tartışmaya dayanak oluşturmaktadır. Bu yaklaşım ile dijital platformlarda yer alan emek literatüründeki ideal-tipik ayrımı (ilişkisel bağlılık- kural-yoğun otomasyon); sahneler, olay örgüsü ve görsel ipuçları üzerinden yansıtımlı biçimde sınanması hedeflenmektedir. Bu kapsamda nitel araştırma tekniklerinde analitik stratejiler çeşitli katmanda süreçlenmektedir. Öncelikle nitel araştırma tekniklerinde yer alan tematik analizde konuya ilişkin film, görsel ve/veya belgelerin çözümlemesi yapılarak çeşitli kodlara ayrılmaktadır. Ardından oluşan betimsel analize göre film, görsel ve/veya belgelerin çözümlemesinde olay akışının dökümünün çıkarılması ve olay günlüğü özelinde notlara dökülmesi ile oluşmaktadır (Miles vd., 2014). İçerik analizi, kodların literatürden türetilen duyarlılaştırıcı kavramlarla ve filmde ortaya çıkan yeni örüntülerle, sırasıyla tündengelimci ve tümevarımsal biçimde oluşturulmasını kapsamaktadır (Krippendorff, 2018). Koda dayalı kümelerin örtük kavramlar ve anlamsal uzantılar üzerinde ortaya çıkan temalar; algoritmik yönetim ve dijital vassallığa yönelik keşifsel analiz yürütülmesiyle eklemlenmektedir. Kodlama sürecinde analitik not alma, görselleri analiz etme, kod kitabı iterasyonları kullanılmaktadır. Araştırmada katılımcıların yer almaması etik kurul sürecini gerekli kılmasa da araştırmacının konumlanmasına ilişkin normatif hassasiyetler için refleksivite ilkesi benimsenmektedir (Finlay, 2002: 209). Araştırmanın güvenilirlik ve geçerlilik ilkeleri Lincoln ve Guba'nın (1985) ölçütlerine göre tanımlanmış olup inandırıcılık; sahne alıntıları görsel kanıtlar ile tema bulgu eşleşmesine, aktarılabirlik; araştırmacının bağlam ve seçim ölçütlerinin ayrıntılı raporlanmasına, tutarlılık; analitik izleme, teyit edilebilirlik; eş değerlendirmeye dayanmaktadır.

Araştırmanın Bulguları

Araştırmada öncelikle film transkripti ve içeriğinde; konuyla ilişkili bazı görsellere dayanarak kodlamalar yapılmış ve temalar oluşmuştur. Transkripte vurgulanan temalar etiketlenerek zaman dalgaları içerisinde yer almıştır. Araştırmanın örnekleminde yer alan film, dijital platform aracılığıyla çalışan teslimat işlerinin gündelik pratiklerini yansıtmaktadır. Çalışmanın kuramsal odağı olan algoritmik yönetim ve dijital vassallığa ilişkin detayların eşleşmesini mümkün kılmaktadır.

4. <https://www.imdb.com/title/tt8359816/>, Erişim Tarihi: 20.07.2025

Kodlama işlemi çeşitli döngülerde yürütülmüştür. Birinci döngüde kavramsal olarak yer alan anlatılar korunmuş ve kuramsal çerçevenin vurguladığı kodlara odaklanılmıştır. Öte yandan ikinci döngüde örüntü ve eksen kodları birleşmiş, eş görünüm ve ardışık sahnelerin oluşturduğu tekrar kalıpları üzerinden kavramsal yoğunlaşma yapılmıştır. Analiz sonuçları; algoritmik yönetim ve dijital vasallığın kuramsal bağlamda birbirinden zıt olduğu görüşünden ziyade birleşik bir bütünü oluşturan yedi temada yoğunlaştığı ortaya çıkmıştır. Buna göre oluşturulan çoklu kodlamalar ve ardından temalar paylaşılmaktadır. Tablo 1'de paylaşılan temsili kodlamalar neticesinde en çok vurgu yapılan kavramın üretim baskısına yönelik olduğu belirlenmektedir. Öte yandan müşteri egemenliği ve tek taraflı baskı durumları filmde diğer en çok vurgu yapılan kavramlardır. Ancak bağımlılık usulünde çalışanlar için kısa süreli de olsa direniş ve başa çıkma mekanizmaları da vurgu yapılan bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Öte yandan günlük zamanın yoğun kullanımı, emeğin duygusal dışavurumu, olası yaptırımlar vb. koşullar da filmin pratikte yer alan yansıması olarak algoritmik yönetim ve dijital vasallığın derinlemesine anlaşılması açısından önemli bir etkenlerdendir.

Tablo 1. Temsili Kodlamalar

Temsili Kodlar	Tanımlar
Hane İçi Üretim Baskısı	Ev işleri/çocuk bakımı ve eğitimi gibi iş zamanıyla çakışan görünmeyen emek olarak tanımlanır.
Müşteri Egemenliği	Mal/hizmet müşterisinin talep/şikâyetinin çalışma koşullarında üstün kılınması; işi yürüten kişinin ikinci planda kalmasıdır.
Direniş ve Başa Çıkma	Gündelik işlere yönelik müzakere aşamasında itiraz, hayır deme ve kısa süreli karşı çıkışlar olarak tanımlanır.
Zamanın Yoğun Kullanımı	Anlık, sürekli ve acele biçimde faaliyet yürütme baskısı ve buna yönelik mikro-zaman yönetimidir.
Duygusal Emek	İşin aksamasına yönelik teselli, mahcubiyet, utanç ile baş etmenin karşılığı olarak duygusal emeğin yansımasıdır.
Eşikler ve Otomatik Yaptırım	Algoritmik yönetim kurallarında belirlenen eşikler ve eşik aşımında otomatik ceza, ücret, çalışma hakkı vb. kayıpların ortaya çıkmasıdır.
Algoritmik Denetim ve Gözetim	Dijital platformlar uygulamalarında anlık ve sürekli izlenebilirlik, iş planlaması yapma ve denetim sürecidir.
Borca Bağlanma-Kilitlenme	İşin yürütülmesinde gerekli araç, ekipman, kira vb. sermaye gereksiniminden ortaya çıkan ekonomik bağımlılıktır.
Metriklerle Dayalı Şikâyet	Mal/hizmet talep edenlerin şikâyetleri, derecelendirmeleri ve yorumlarıyla ortaya çıkan skor egemenliğine karşılık emekçi performansının dışsal metriklerle yönetimidir.
Tek Taraflı Kural İlişkisi	Çalışma ilişkisinde işçiler için serbestlik ve özerklik adı altında talep edicilerin kişisel isteklerinde tek yanlı dayatmalarıdır.

Kodlamaların oluşturduğu çeşitli temalar, araştırmanın bulgularını temsil eden kavramlardır. Filmde yer alan kodlamalar sonucunda üst çatı olan algoritmik yönetim ve dijital vassallık sisteminin birleştiği aşamalar gözlemlenmiş ve küme halinde yer aldığı saptanmıştır. Öncelikle alt temalar oluşturulmuş ardından ana temalar ortaya çıkmıştır. Kodlamalar neticesinde ortaya çıkan temalar, bu üst çatının altyapısını oluşturan faktörlerdir. Araştırmada tema analizi sonucunda ortaya çıkan bulgular neticesinde temalar ve tanımlamaları Tablo 2'de paylaşılmaktadır.

Tablo 2. Temalar ve Tanımlamaları

Temalar	Tanımlar
Tek Taraflı Kural İlişkisi	Tek taraflı kural koyma biçimleri ile kendi işinin patronu olma, ücret yerine hizmet bedeli gibi iş hukukunda doğacak hak ve sorumlulukların işçiden uzaklaştırmasına yönelik bir retoriğe sahiptir. Serbestleşme ve özgürlük vurgusu yapılmasına rağmen mal/hizmet üretimini tek yanlı koşullara dayatmaktadır.
Zamanın Yoğun Kullanımı ve Algoritmik Denetim	Mal/hizmet üretiminde sürekli biçimde çalışma saatleri, dijital platformlara tarayıcılar vasıtasıyla bağlı kalma, mikro-zaman ölçeğinin makineleşmiş yapısını ortaya çıkarmıştır. İş alım süreçlerinde sürekli takip zorunlu olduğu gibi işin yürütülüş süreçlerinde çalışanları anlık takip etme, rotayı izleme, davranışı sürekli denetleme sürecini ortaya çıkarmıştır.
Eşik Koşullar ve Otomatik Yaptırım	Eşik koşullar çalışma şartlarındaki uç koşullar olmasının yanında eşik koşullarında yaşanabilecek aksaklık (rota kaybı, günlük izi vb.) otonom hale gelen parasal yaptırımlara bağlanmaktadır. Eşik değerlerin belirlenmesi ile kuralların herkese aynı olduğu ifade edilerek olası anlık krizler görmezden gelinmekte ve çalışan maddi cezai yaptırımlara uğramaktadır.
Borca Bağlanma-Kilitlenme	İşin yürütülüşünde önemli olacak araç, gereç, ekipman bedellerinde olası hasara/kayba ilişkin cezai yaptırımlar ile işçi borç sarmalı biçiminde platformla kilitlenmektedir. Araba sahibi olma vaadi, ekipmanlarındaki eksiklik, gelir dalgalanması riski ve bunların sonucunda oluşan maddi cezaya dayalı mekanizmalar işçilerin çıkış maliyetini yükselterek sisteme kilitli hale getirmektedir.
Metriklerle Dayalı Şikâyet ve Müşteri Egemenliği	Müşterilerin tek taraflı kural koyma yetkisi olası şikâyetlerin anlık yansımaları ile çalışma kurallarının üzerinde egemenliği ortaya çıkarmaktadır. Çalışan performansı ile oluşan geri bildirim ve puanlamaya dayalı olarak işi alım sürecini etkilemektedir. Çalışanın gelecek iş alma sürecindeki şikâyeteye dayalı müşteri baskısı neticesinde algoritmik yönetim yaptırımını ortaya çıkarmaktadır.
Duygusal Emek ve Üretim Baskısı	Çalışanın mal/hizmet üretiminde karşılaştığı duygusal yükün (mahcubiyet, stres, teselli, aceleci vb.) yanında hane halkı sorumluluklarının çıkışması hane içerisinde üretim baskısını yeniden ortaya çıkarmaktadır. Ekonomik kriz dönemlerinde aile içi baskı ortaya çıkarak üyeler birbirine tampon emek düşüncesi ile üretime dahil olmaktadır.
Direniş ve Başa Çıkma	Emekçilerin talepleri veya anlık çalışmalarına yönelik olarak algoritmik yönetim anlayışının esnek görüntüsüne rağmen ortaya çıkan baskılara karşı itiraz etme durumu ortaya çıkmaktadır.

Araştırmanın tematik sonuçlarına göre betimsel ve içerik analiz işlemi yürütülmüştür. Öncelikle tek taraflı kural ilişkisine yönelik olarak ilgili filmde yer alan bazı sahneler, istihdam ilişkisi için güncel işgücü piyasasında dönüşüm yaşadığının göstergesi olmuştur. Özerklik vaadiyle gerçekte yer alan sömürge statüsü ile çalışanlar karşı karşıya kalmaktadır. Hedef ve performansla göre müzakere edilebilir bir alan standart(sız) hale gelerek tek taraflı kural koyma biçimleri sıradanlaşmaktadır. Bu durum çift taraflı ticari hizmet gibi görünüyorsa da ilerleyen sahnelerde kural koyma ve sonuçları belirleme yetkisi tek taraflı hükme bağlandığı görülmektedir. Nihai olarak özerklik söylemi-kendi işinin patronluğu düşüncesi; hukuki, ekonomik ve sosyal risklerin çalışana transferini meşru hale getiren statü perdesi işlevini görmektedir. Temaya ilişkin temsili alıntılar paylaşılmıştır;

"Yine de işin başında bazı şeyleri netleştirmemiz lazım. Seni işe almıyoruz. Sen bize katılıyorsun. Buna katılmak diyoruz ve bizim için değil, bizimle çalışıyorsun. Yani bizim için araç kullanmıyorsun. Ama hizmet ediyorsun. İşe alım sözleşmesi yok. Performans hedefleri yok. Sadece teslimat standartlarından sorumlusun. Maaş ödemesi yok ama ücret var." (00:01:48–00:02:12)

"Mesai saatin yok, müsait olman yeter. Bize katılınca markamızda kendi dağıtım işini kuruyorsun. Kendi kaderini kendin belirliyorsun." (00:02:20–00:02:26)

"Kendi dağıtım aracını mı getireceksin? Bizden mi alacaksın?... Bana bildir o zaman. Buradaki herşey gibi Ricki hepsi senin seçimin." (00:02:42–00:02:56)

Bir diğer tema olan zamanın yoğun kullanımı ve algoritmik denetimde mikro temelli akışın dramatik yansımaları taşınmaktadır. Dijital platform çalışmasında zaman, yazılım mantığına bağlanmaktadır. Sürekli biçimde oluşan zaman baskısı ile işin yapılış biçimi üretimin sürekliliğine kaymaktadır. Dijital platformlarda mal/hizmet talebi almaktan işin yürütülüş biçimine kadar olan sürecin sürekli biçimde üretim baskısını tetiklediği görülmektedir. Öyle ki dijital platformun kuralları gibi görünen sürekli biçimde üretim yoğunluğu sebebiyle hem işin alınması hem de yürütülüşünde anlık olarak gözetim mümkün olmaktadır. Nihai olarak zamana dayalı algoritmik yönetim, iş dışı (okul, hane halkı, izin vb.) zamanlarda dahi mal/hizmet yürütülüş süreçlerinin gündelik hayatın temposuyla platformun metriklerine göre dizayn edildiği görülmektedir. Temaya yönelik temsili alıntılar paylaşılmıştır;

"Deponun kalbi bu. Kullanacağın tarayıcı, tamam mı? Değerli ve oldukça pahalı. Kaybedersen ödersin. Sen ona bakarsan o da sana bakar. Birkez okutup minibüsüne koydun mu artık tamamen senin demek-

tir. Sisteme kaydolmuştur. Seyahatinin her adımını takip edebiliriz. Buradan alıcının kapısına kadar. Bu şey senin rotanı bile planlar. ... Ama şunu kafana sok. Saatlik dağıtım, belli paketlerin belli zamanda dağıtılması gerekiyor. Ve dağıtımın için bir saatlik dilimin var ve ıskalamamalısn. Tamam mı? Hem de asla!" (00:09:22–00:10:01)

"Bak aklımdan çıkarma! Biraz daha hızlı olmalısın. İlk giren son çıkar. Hepsi bu. Siparişleri şimdi tasnif et ki daha sonra sinirlerin bozulmasın. TVZ'ni de yakalamalısn. Yani tahmini varış zamanını. Hepsi bu aletin içinde tamam mı? (00:10:14–00:10:28)

Diğer bir tema olan eşik koşullar ve otomatik yaptırıma göre müzakereleri atlatmak için ceza ekonomilerinin ortaya çıktığını göstermektedir. İşin yapılaşmasına ilişkin eşik prosedürlerin belirlenmesinde olası ihlallerin sonucunda maddi cezalar ortaya çıkmaktadır. Öyle ki filmde yer alan kendi işinin patronu algısına ilişkin olarak teslimat aracındaki trafik cezalarının çalışana yansımaları durumu ile ödeme riskleri ortaya çıkmaktadır. Eşik değerlerin dışına çıkma durumlarında oluşan yaptırımların otomatikliği ve maddiyata dayalı olması, kural ihlalinde etik ve sosyal bir bağlamda tartışmayı kesinleştirmektedir. Bu durum öznenin gerekçelere bağlı olarak (hastalık, aile, okul vb.) sistem dilini görünmez hale getirmektedir. Bu kapsamda temayla ilgili alıntılar paylaşılmaktadır;

"-Gitmem gerekiyor.

-Ne dalga mı geçiyorsun? Şu saatte nasıl yedek şoför bulacağım? Kolleri bile paylaştıramam. Baksana herkes gitti kimse yok burada.

-Biliyorum, şey üzgünüm. Ama şahsi bir mesele bu.

-Şahsi mi? Psikolog falan mıyım ben? Boşalt şu paketleri aracından. Bunun için yaptırım olacak tabi ki ve başlarım şahsi işine. Burnundan fitil fitil getireceğim. Görürsün." (01:09:28–01:09:59)

"-Yapma ama! Bana ceza yazma. Hadi.

-Eğer arabayı çekmek istemezsen başka seçeneğim kalmaz.

-Ama iki dakika sürmez tamam mı?

-Çekiyor musun?

-Sadece girip çıkacağım, o kadar

-Çekmen gerekiyor.

-Hemen geleceğim. Neden bu kadar sertsin?

-Eğer şimdi çekmezsen cezayı keseceğim. Tamam mı? Teşekkür ederim" (00:12:13–00:12:42)

Borca bağlanma ve kilitlenmeye ilişkin temada, sahiplik ve bağımlılığa dayalı olarak çalışanlar platform sistemi içerisinde kilitlenmektedir. Özellikle kriz dönemleri sonrasında olası kırılğanlıklarla araç-ekipman-depozito gibi döngünün bağımlılık temelli kurulmasına olanak tanınmaktadır. Öyle ki hane halkının yaşadığı ekonomik koşullar vasıtasıyla platforma yönelik borç bağımlılığı sürekli biçimde artmaktadır. Yatırıma yönelik motivasyonel süreçlere odaklanılmasına rağmen öz yönetime dayalı olarak oluşan gerçek riskin özelleşmesi, güncel iş-gücü piyasasında ortaya çıkmaktadır. Çalışanların işi yürütmesinde kullandıkları araç ve ekipmanların yanında işin yürütülüş biçiminde yer alan sigorta hükümlüğü, olası cezai yaptırımlar, arıza maliyetleri gibi durumlar çalışanları sisteme bağımlı hale getirmektedir. Bununla birlikte çalışanların sistemden çıkış veya başka platformlara geçiş maliyetlerinin yüksek olması, çalışanın işin yürütülmesini terk edemez hale getirdiği ve kilitli biçimde bağımlılık zorunluluğunu ortaya çıkardığı görülmektedir. Kavrama ilişkin alıntılar paylaşılmaktadır;

"Burası bizim ev olmalıydı. Ama on yıl önce north and rock iflas etti. Mortgage falan hepsi hazırды. Hepsi gitti sonra da Ricky ticaretteki işinden oldu. Başka bir şey bulamadı. Sürekli iş değiştirip durdu. Şimdi kiradayız. Birçok insanın başına geldi" (00:36:05-00:36:25)

"-Bunlar da yeni geldi. Çok talep var. Az yakıyor. Nakliyat yapanlar için ideal. Şu tarafa da bak. Uzun vadeli düşünmelisin Ricky. Şayet kilometresi çoksa veya ömrünü tamamlamışsa ve iş günü kaybedersen o zaman birine ödeme yapman gerekir. O da 200 sterlin gibi büyük bir masraf. Bu yüzden düzgün bir şey almalısın. Ben bunlardan bir tane almıştım. Çünkü daha geniş böylelikle büyük paketleri de taşırsın esnekliği de cabası. Ama sürüşünü etkilemeyecek biçimde de küçük. Bunlardan biriyle yirmi dört saat durmadan çalışıyorum.

-Evet ama on dört bin sterlin. A hayır, bir deliye dönemem. Hala kredisimizi ödüyoruz.

-Hesabını doğru yap. Onun gibi araç sana kaç patlayacak. Ayda dört yüz sterlin. Eğer şirketten birinden kiralarsan günde altmış beş papel ödersin, her gün. Onun gibi bir araç için ödeyeceğin peşinatı katlar" (00:03:00-00:04:00)

Diğer bir tema, metriklere dayalı şikâyet oluşumları ve dışsal yargıların içselleşmesi sebebiyle oluşan müşterinin egemenliğidir. Yöneticilerin söylemleri genellikle müşterilerin yansıması olan meşruiyetin kaynağı ile oluşmaktadır. Filmden teslimata yönelik olası şikâyetlerin, yöneticinin yönetim biçimini doğru-ndan etkilediği görülmektedir. Bu sebeple müşterinin geri bildirimleri, müşterinin egemenliğini ortaya çıkarmaktadır. Performansa dayalı metriklere bağlı olarak şekillenen müşteri egemenliğinde kaynak faktör, yine çalışanın üretim/hizmet

çıkması olmaktadır. İşin yapılış biçiminde metrikleşme, gözetim ve yaptırımı beraberinde getirmektedir. İşe yönelik şikayetler, sözleşme güvencesinden önce çalışana cezayı tetiklediği için müşterinin egemenliğiyle ortaya çıkan yönetim anlayışı benimsenmektedir. Temaya ilişkin alıntılar paylaşılmıştır.

“Buradaki herkes benim bir numaralı pislik olduğumu bilir. Ama genelde yanlış anlaşılır. Bütün şikayetler, öfke, kızgınlık, nefret bütün bunları emiyorum. Ve enerji olarak kullanıyorum. Ve bu enerjide bu deponun etrafında kalkan yaratıyorum. Gördüğün bu depo istisnasız ülkedeki en iyi performans rakamlarına sahip. Neden bir numara olduğumu bilmek ister misin? Çünkü bu aleti mutlu ediyorum. Gittiğin bütün evler, gördüğün yüzler, konuştuğun insanlar hiçbiri sana içtenlikle nasılsın diye sordu mu? Direksiyonda uyuyup kalsan, bir otobüse bodoslama girsen kimsenin umurunda olmaz. Tek umursadıkları fiyat, teslimat ve sipariştir. Hepsi bu kadar. Ve bütün bunlar bu kutunun içine doğru besleniyor. Bu kutu ülkedeki diğer kara kutularla yarış halinde aslında. Sözleşmelere karar veren de bu oluyor. Kimin yaşayıp kimin öleceğine yani. Bütün markalar her biri inan bana hepsini, hepsini istiyorum. Benim şoförlerim ve aileleri için. Dışarıdan bakınca bir bataklık gibi ama aslında bir altın madeni. Hissedarlar otoparka benim heykelimi dikmeli. Bir numaralı aziz pislik patron yazmalı. Bir gün izin mi istiyorsun? Sana yüz sterline patlar dostum” (01:05:05-01:06:35)

“-Hedeflerine ulaşıyorsun. Ve iyi bildirimler alıyorum. Her şey yolunda. Sadece geçen Cumartesi aracında biri mi vardı?

-Evet vardı. Kızım vardı.

-Kusura bakma onu yapamayız.

-Ama benim şahsi aracım. Benim sigortam öz kızım, kendi işim olduğunu sanıyordum.

-Evet öyle ama sadece bir bayilik, tamam mı? Müşterilerimizden biri şikayet etti. Müşterilerle uğraşılmaz dostum. Asla! Neyse tanrının emri gibi düşün bunu. Teşekkür ederim.” (00:58:30-00:58:58)

Diğer bir tema olan duygusal emek ve üretim baskısında, olası risklere karşı hane içi yeniden üretim stresi ortaya çıkabilmekte ve her an görünmez yükün sürekliliğini taşımaktadır. Çalışanların kendilerinin ve yaşamlarının idame ettirebilmesi adına sürekli biçimde üretim baskısı ile karşı karşıya kaldığı gibi bu baskı hane halkına da yansımaktadır. İşlerin aksama durumuna bağlı olarak ailenin başka üyeleri maddi kazanç elde etme gerekliliği ile karşılaşmaktadır. Bu durum çalışanın hem kendisinin hem de ailesinin sürekli biçimde üretimde yer

alma baskısı ile yüzleşmesini gerekli kılar. Sürekli biçimde hane içi üretim baskısı, bireylerin kendisinin ve ailesinin olumsuz duygusal yansımalarını ortaya çıkarma potansiyeline sahiptir. Nihai olarak dijital platformlarda yer alan yoğunluk sürekli biçimde üretim baskısı yaratarak duygusal bozuklukları ve üretim hegemonyasını sürekli hale getirmektedir.

“-Ayda dört yüz on altı pound mu? Şirket aracı alamaz mısın?

-Günde altmış beş pound istiyorlar. Bu da ayda iki bin eder. Kiralamak parayı sokağa atmak olur.

-Evet ama o zaman risklerin de olmuyor.

-Doğru ama benim de yirmi beş yıllık kazasız şoförlüğüm var. Ayrıca günlük yüz elli beş sterlin garanti verildi. Harry günde iki yüz kazanıyor. Ben de onun kadar hızlı olabilirim. Böylece ayda değil haftada bin iki yüz kazanabilirim.

-Evet ama bu haftada altı gün, günde on dört saat demek. Seni hiç göremeyeceğim. Birbirimizi göremeyeceğiz.

-Bak başlangıçta biraz zor olacak. Farkındayım ama on iki ay çalıştıktan sonra bayiliği genişletebilirim. Bak yeni bir adım atmak zorundayız. Aksi takdirde ömür boyu kira öder gideriz. Artık kendi evimizi almayı istiyoruz. Ne kadar kalınacağımızı sorulan ya da sürekli taşınmamız gereken yeri istemiyorum. Minibüs için bin sterlin depozito bulmamız lazım.

-Bin mi? Zaten gırtlığa kadar borç içerisindeyiz. Tek varlığımız benim arabam. Ben arabamı satamam. Satamam çünkü işe giderken lazım.

-Otobüse bin.

-Olmaz bazı müşterilerim kilometrelerce ötede yaşıyor. Belirli saatte orada olmam lazım.

-Abby çok bencilsin sadece gidip sabah işlerini hallet. Öğle yemeklerini hazırla. Öğleden sonra çocuklar için evine dön. 00:05:12-00:06:49)

“Bir hafta izin istiyorum. Geç saatlere kadar işim bitmiyor. Eve döndüğümde saat dokuzu geçmiş oluyor. Hepimiz bitap düşmüş oluyoruz.” (01:03:34-01:03:45)

Son olarak ortaya çıkan tema olan direniş ve başa çıkma kavramı; platform işlerinin yapış biçimlerine ilişkin belirli jestler, kısa ve anlık sinir patlamaları veya nötralizasyon işlemleri olarak yer almaktadır. Hane halkı içerisinde ebeveyn görevleri, özsaygı istemi, bakım için gayri resmi çözüm elde etme gibi duygusal patlamalar mikro direniş ortaya çıkarabilmektedir. Baş kaldırma süreci mikro bi-

çimde oldukça algoritmik kurumsallaşmada eşik sınırlar, ceza sistemi veya borç mekanizması sistemlerine ilişkin karşı güç üretilmesi kısıtlanmaktadır. Konuya ilişkin alıntılar paylaşılmıştır.

“Bir hafta izin istiyorum. Geç saatlere kadar işim bitmiyor. Eve döndüğümde saat dokuzu geçmiş oluyor. Hepimiz bitap düşmüş oluyoruz.” (01:03:35–01:03:42)

“Ben Ricky’nin karısı Abby. Hastanede onunla beraberim. Yüzü tamamen şişmiş durumda. Röntgenlerini bekliyor. Ciğeri delinmiş olabilir. Daha kafasındaki yaralara bakmadılar bile. Ve sen kalkmış cezalarından ve bin sterlin cihazlardan söz ediyorsun. Dalga mı geçiyorsun? Kendi işi mi? Nasıl kendi işi olabiliyor? Senin için günde on dört saat çalışıyor. Haftada altı gün çalışıyor. O sana çalışıyor. Nasıl kendi işi olabilir? Bundan paçayı nasıl sıyracaksın?” (01:32:48–01:33:20)

Nihai olarak algoritmik yönetim ve dijital vassallığın pratikte yansıması olan ilgili film bulguları neticesinde ortaya çıkan temalarda dijital çalışma platformlarına ilişkin sonuç çıktıları ortaya konulmuştur. Araştırma bulgularında yer alan temalar ile algoritmik yönetimin aracılığıyla dijital vassallığın somut yansımasına ilişkin keşifsel sonuçlar ortaya çıkarılmıştır. Öncelikle algoritmik yönetim vasıtasıyla oluşan dijital vassallığın yansıması olarak serbestlik ve özerklik vaadiyle oluşan tek taraflı kural verme hegemonyası, dijital platform çalışmalarında yegane faktörler arasında yer almıştır. Dijital platformlar üzerinde yoğun çalışma rejimleri ve algoritmik kurumsallaşma operasyonları ile iş akışı belirlenmektedir. Platform çalışma sürecine ilişkin eşik sınır ihlalleri algoritmik denetim vasıtasıyla sonuçlandırılmakta, ailevi veya kişisel gerekçeler dayanak oluşturmamaktadır. Aynı zamanda dijital platform çalışanları, kendilerinin ve ailelerinin yaşamlarını idame ettirme adına yürüttüğü iş faaliyetinde araç, gereç, ekipman vb. iş yürütülüş araçlarına ilişkin mekanizmada borçlanma kilidi ile karşılaşmaktadır. Platform çalışanlarının iş performansına dayalı olarak ortaya çıkan metrik sonuçlarına göre müşteri şikayetleri ve hegemonyası ile algoritmik yönetim anlayışının sert yüzü ortaya çıkmaktadır. Algoritmik kurumsallaşmanın yansıması olarak dijital vassallığın yarattığı baskı neticesinde borçlanmadan kaynaklı olarak duygusal emek yükü, hane halkının yeniden üretim sistemini de gerekli kılmaktadır. Duygusal emek yükünün yoğun biçimde baskı yarattığı durumlarda çalışanlar kısa süreli biçimde mikro direnişler ortaya çıkararak deşarj olma sürecine geçmektedir. Tüm bu ortaya çıkan temaların bütünsel yansıması olarak film, kendi işinin patronu olma retorüğini bağımlı çalışma biçiminin yansıması olan dijital vassallık anlayışı ile göstermektedir. Bununla birlikte araştırmanın keşifsel sonuçları, Varoufakis’in tezinde yer alan güncel dijital ekonomik düzenin kapitalizm temel dinamiklerini merkezin dışına itme durumu ve yeni bir rant rejimi doğmasına ilişkin görüşleri ile bütünleşmektedir (Varoufakis, 2024a). Dijital ekonomi; pu-

an-ceza baskısı, komisyon bedelleri, sözleşme dışı yaptırımlar gibi bulut rantı temelli yapının belirmesine sebebiyet vermektedir. Bu koşullar teknolojik firma düzeninin kapitalizm ve aktörlerini temelden sarmasına etkili olmuştur (Varoufakis, 2024b). Benzer biçimde Durand'ın (2024) Silikon Vadisi üzerinden yaptığı değerlendirmeye göre; dijital tekeller vasıtasıyla oluşturulan teknofeodal rant yapısı, sermayenin üretimi terk edip yağmacılığa odaklandığı yeni bir sosyo-ekonomik düzenin önünü açmıştır. Dean'a (2024) göre ise iletişimsel kapitalizm, dijital platformlar vasıtasıyla nefoeodalleşme sürecini meydana getirmektedir. Böylelikle kapital ekonomik sistemin yerini teknofeodal yapı aldığı ve rant güdüsü temeli ile hareket ettiği düşünülmektedir. Sonuç olarak algoritmin yönetim anlayışının eşik değerleri belirginleştirmesi ile sınır ötesi durumları tanımayan vassallık anlayışı, çalışanın sistemde bağımlılığını ve tabir caizse post-sömürge sistemini rutin kılmaktadır. Başka bir deyişle filmde betimlenen durum, neo-feodal emek motiflerinin (bağımlılık, sömürü düzeni, duygusal patlama vb.) algoritmik kurumsal düzenekler (platform kuralları, şikayet mekanizması, ceza/borç kitlemesi, eşik sınırların belirlenmesi vb.) vasıtasıyla icra edilmesidir. Bu nedenle algoritmik yönetim anlayışı ve dijital vassallık, dijital platform çalışmaları özelinde aynı deneyiminin iki birleşen yüzü olarak yer aldığı kanıtlanmaktadır.

Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmada, pratik bağlamda yer alan ilgili filme dayalı niteliksel çözümle ile belge analizi işlemi yürütülmüştür. Tema-betimsel-içerik analizleri ile dijital platform çalışmasında algoritmik yönetim ve dijital vassallık (neo-feodal emek yapısı) rejimlerinin bütünsel olduğu keşfedilmesi amaçlanmıştır. Freelance/gig/dijital platform çalışmalarının yansıması olan "Sorry, We Missed You" filmi üzerinden güncel çalışma koşulları keşfedilmeye çalışılmaktadır. Araştırmanın analiz sonuçlarına göre öncelikle eşik sınırları temel alan müşterinin yegane egemenliği ile borca dayalı olarak bağımlılık zaruriyeti barındıran yeni emek rejiminin ortaya çıktığı görülmektedir. Kendi işinin patronu vaaadinin temelinde sözleşmesiz çalışma sistemlerinin entegre edilmesi ile oluşan riskin bireyselleşmesi durumu tek taraflı kural hegemonyasına dönüşmüştür. Kuramsal olarak çalışma tekno feodalizm düşüncesinde yer alan kar anlayışının yerini rant yapısının alması ve bu ilişki içerisinde neo-feodal emek rejimlerinin önemli hale geldiğini göstermektedir (Varoufakis, 2024a). Bu eklemlenme, algoritmik kurumsallaşma ile sömürgeye dayalı yaptırım düzenini oluşturan dijital vassallığa temel oluşturmaktadır. Algoritmik yönetim anlayışının kurala dayalı yapısına rağmen belirsiz istihdam kategorilerinin benimsenmesi hukuki anlamda sorumluluğun çalışana aktarıldığı bir yapının ortaya çıkması ile eşleşen bir durum söz konusudur (Kellogg vd., 2020; De Stefano, 2016). Diğer bir kavram olan zamanın yoğun kullanımı ve algoritmik denetim-gözetim aşaması; sürekli ve anlık olarak platformu bekleme süreci, sürekli bildirimler, emeğin üretkenliğinin cihazlar ile daraltılması ve ölçülebilir hale

getirilmesi gibi aşamaları kapsamaktadır. Bu metrikleşme süreci, verimliliğin ötesinde üretkenlikte olası aksaklığı cezaya dönüştüren bir altyapı olarak sürekli denetimi mümkün kılmakta ve müşterilerin yorumları, şikayetleri, puanlarına göre gayri resmi hukuki çerçeve ortaya çıkmaktadır (Rosenblat & Stark, 2016; Rosenblat, 2018). Mal/hizmet üretiminin verilere dayandırılması, davranışsal izlenebilirlik yolunu açarak ranta dayalı denetim ekosistemini ve gözetim kapitalizmini hakim kılmıştır (Zuboff, 2023; Birch vd., 2020). Diğer bir sonuca göre dijital platform çalışanlarının araç, gereç, cihaz, izin vb. bedelleri için gelecek gelir potansiyeli, borç kilidi döngüsüne aktarılmaktadır. İşe dayalı borçlanma biçimi yasal bir işverene değil, platform ağına bağlanmakta ve çalışanın geçim/barınma hedefleri yapısal bağımlılığı derinleştirmektedir. Bu durum platform çalışmasında mülkiyet-borç bağlantısının sistemin altyapısında yer aldığını doğrulamaktadır (van Doorn, 2017). Böylelikle dijital vassallaşma durumları, teknoloji temelli platformların pazar ilişkisinde feodalite benzeri bireysel sahiplik yapısını vurgulamaktadır (Varoufakis, 2024a). Dahası geleceğe dayalı gelir potansiyeli; müşterinin egemenliği, puanlaması, derecelendirmesi gibi koşullara bağlı olmaktadır. Müşteri değerlendirmesi, olası şikayetin dokunulmaz yapısı ile çalışanın özerkliğini askıya alırken algoritmik yönetsel süreçlerde rekabete dayalı olarak teknik zorunluluğu ortaya çıkarmaktadır. Böylece işverenin sorumluluğunda olan yasal yükümlülükler, algoritmik araçlar ve müşteri geri bildirimlerini esas alarak merkezileşmektedir (Srnicek, 2017; Vallas & Schor, 2020). Diğer bir tema olan duygusal emek ve hane içi üretim baskısına yönelik bulgularda dijital platform ekonomisinin görünmez dayanağı olarak bakım emeği ve evin koordinasyonu önemli hale gelmektedir. Olası üretim aksaklıklarında hane halkında görev değişimleri ile diğer bireyler arasında yeniden üretim mekanizmaları derinleşmektedir (Dowling, 2022; Gray & Suri, 2019). Böylelikle algortimik ve vassallık ritimler, hane halkının üretime anlık olarak entegre edilmesi ile kanalize olmaktadır. Konuya ilişkin diğer bir tema, direniş ve başa çıkma süreçleri olmaktadır. Çalışma koşullarında ailenin veya sosyal yaşamın gözetilmesine dayalı olarak oluşan çalışan taleplerinin iş baskısı ile geri bildirim yapılması durumunda mikro ölçekli direniş ve başa çıkma mekanizması devreye girebilmektedir.

Politik bağlamda bulgular, ILO'nun (2018) istihdam statülerinde yer alan bağımlı yüklenici kategorisine ilişkin önerilen fiili olgulara dayalı sınıflandırmanın platform bağlamında önemini doğrulamaktadır. Uygulamada neo-feodal eğilimlerin sınırlanması, algoritmik karar süreçlerinin şeffaflaştırılarak etkili itiraz-temyiz güvenceleriyle denetime açılması, emekçinin dijital itibarının taşınabilir ve sistemler arası birlikte işler kılınması, deaktivasyon kararlarında ölçülülük ile yargısal denetime açıklığın güvence altına alınması, maliyet ve riskin keyfî biçimde çalışana devrini önleyici kurumsal çerçevelerin tesis edilmesi ve asgari ücret güvencesiyle sosyal korumanın bütünleşik olarak işletilmesi yönündeki düzenlemelerle mümkün görünmektedir.

Nihai olarak algoritmik yönetim biçimlerinin kurallı yapısı ve neo-feodal çalışma biçimi arasında ikilikten ziyade hibrit bir düzenin olduğu keşfedilmektedir. Algoritmik kurumsal yapı, legal çalışma sisteminin ölçüm ve yaptırım neticesinde eşik değerlerinin tesis edilmesi iken; neo-feodal vassalık, çalışanların platformlara bağımlılığı ve sömürge düzeneğinin sağlanmasıdır. Bu iki boyutun bütünlüğü, platform çalışanlarının klasik iş sözleşmesi ile değil, platform kurallarının yer aldığı hukuki ve duygulanımsal birleşimden oluşan çok katmanlı düzeni anlamayı önemli hale getirmektedir. Fakat çalışmanın çeşitli sınırlılıklara sahip olduğuna dikkat edilmelidir. Öncelikle tek eser odaklı veriye dayanması ile çeşitlilik bakımından farklı belgelerin eklenmesine yönelik eksik gelecek araştırmacılar için fırsat oluşturmaktadır. Gelecek araştırmalar, farklı tür ve coğrafyalardan filmler/belgelerle çoklu-vaka tasarımları kurarak temaları karşılaştırmalı olarak sınayabilmekte; sendika/kooperatif pratiklerini ve platformlar arası itibar taşınilirliğinin emek pazarlık gücüne etkisini inceleyebilmektedir. Dahası çalışma, algoritmik yönetim ve dijital vassallıkta çok katmanlı yapıyı keşfetmeye çalışmış ve gelecekte saha çalışmaları ile belge analizin desteklendiği/eleştirildiği çalışmaların gerekliliğini ortaya çıkarmıştır.

Kaynakça

- Allon, G., Chen, D., & Moon, K. (2025). Measuring strategic behavior by gig economy workers: Multihoming and repositioning. Available at SSRN 4411974.
- Berg, J., Furrer, M., Harmon, E., Rani, U., & Silberman, M. S. (2018). Digital labour platforms and the future of work: Towards decent work in the online world. ILO.
- Birch, K. (2020). Technoscience rent: Toward a theory of rentiership for technoscientific capitalism. *Science, technology, & human values*, 45(1), 3-33.
- Birch, K., Chiappetta, M., & Artyushina, A. (2020). The problem of innovation in technoscientific capitalism: Data rentiership and the policy implications of turning personal digital data into a private asset. *Policy studies*, 41(5), 468-487.
- Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative research journal*, 9(2), 27-40.
- Burnell, G., & Morgan, G. (1979). Sociological paradigms and organisational analysis, elements of the sociology of corporate life.
- Ciotti, F., Hornuf, L., & Stenzhorn, E. (2025). Lock-In Effects in Online Labor Markets. *Journal of Economics & Management Strategy*. <https://doi.org/10.1111/jems.12612>
- Cohen, J. E. (2019). Between truth and power. Oxford University Press.
- Cutolo, D., & Kenney, M. (2021). Platform-dependent entrepreneurs: Power asymmetries, risks, and strategies in the platform economy. *Academy of management perspectives*, 35(4), 584-605.
- De Stefano, V. (2016). The rise of the "just-in time workforce": on demand work, crowdwork, and labor protection in the "gig economy". *Comparative labor law and policy journal*, 37(3), 461-471.
- Dean, J. (2024). The Neofeudalising Tendency of Communicative Capitalism. *tripleC: Communication, Capitalism & Critique. Open Access Journal for a Global Sustainable Information Society*, 22(1), 197-207.
- Denzin, N. K., & Lincoln, Y. S. (Eds.). (2018). *The SAGE handbook of qualitative research* (5th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage. ISBN: 9781506365442
- Dowling, E. (2022). *The care crisis: What caused it and how can we end it?*. Verso Books.
- Drahos, P., & Braithwaite, J. (2017). *Information feudalism: Who owns the knowledge economy*. Routledge.
- Dubal, V. B. (2017). *The drive to Precarity: A political history of work, regulation, & labor advocacy in San*

- Francisco's taxi & Uber economies. *Berkeley Journal of Employment and Labor Law*, 73-135.
- Durand, C. (2024). *How silicon valley unleashed techno-feudalism: the making of the digital economy*. Verso Books.
- Finlay, L. (2002). Negotiating the swamp: the opportunity and challenge of reflexivity in research practice. *Qualitative research*, 2(2), 209-230.
- Florisson, R., & Mandl, I. (2018). Platform work: Types and implications for work and employment-Literature review.
- Fredman, S., Du Toit, D., Bertolini, A., Valente, J., & Graham, M. (2025). Fair Work for Platform Workers: Lessons from the EU Directive and Beyond. *Industrial Law Journal*, dwaf018.
- Gadamer, H. G. (2004). *Truth and Method* (London. Continuum, 42.
- Gray, M. L., & Suri, S. (2019). *Ghost work: How to stop Silicon Valley from building a new global underclass*. Harper Business.
- <https://www.imdb.com/title/tt8359816/> , Erişim Tarihi: 20.07.2025
- ILO. (2018). Resolution concerning statistics on work relationships (ICSE-18): 20th International Conference of Labour Statisticians. Geneva: ILO.
- Jarrahi, M. H., Newlands, G., Lee, M. K., Wolf, C. T., Kinder, E., & Sutherland, W. (2021). Algorithmic management in a work context. *Big data & society*, 8(2), 20539517211020332.
- Jensen, J. L. (2020). Digital Feudalism. In *The Medieval Internet: Power, Politics and Participation in the Digital Age* (pp. 95-109). Emerald Publishing Limited.
- Kässi, O., & Lehdonvirta, V. (2018). Online labour index: Measuring the online gig economy for policy and research. *Technological forecasting and social change*, 137, 241-248.
- Kellogg, K. C., Valentine, M. A., & Christin, A. (2020). Algorithms at work: The new contested terrain of control. *Academy of management annals*, 14(1), 366-410.
- Krippendorff, K. (2018). *Content analysis: An introduction to its methodology*. Sage publications.
- Kuckartz, U., & Rädiker, S. (2019). *Analyzing qualitative data with MAXQDA* (pp. 1-290). Cham: Springer International Publishing.
- Lehdonvirta, V. (2024). *Cloud empires: How digital platforms are overtaking the state and how we can regain control*. Mit press.
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Newberry Park.
- Mateescu, A., & Nguyen, A. (2019). Algorithmic management in the workplace. *Data & Society*, 8, 1030332.
- Micic, L., Khamooshi, H., Raković, L., & Matković, P. (2022). Defining the digital workplace: A systematic literature review. *Strategic Management-International Journal of Strategic Management and Decision Support Systems in Strategic Management*, 27(2).
- Miles, M.B., Huberman, A.M. and Saldana, J. (2014) *Qualitative Data Analysis: A Methods Sourcebook*. Sage, London. ISBN: 978-1-4522-5787-7
- Nancarrow, S. (2025). *From Bureaucratic Closure to Algorithmic Governance: AI and the Neo-Weberian Crisis of the Professions*. Available at SSRN 5171419.
- Pasquale, F. (2015). *The black box society: The secret algorithms that control money and information*. Harvard University Press.
- Ravenelle, A. J. (2019). *Hustle and gig: Struggling and surviving in the sharing economy*. University of California Press.
- Rosenblat, A. (2018). *Uberland: How algorithms are rewriting the rules of work*. Univ of California Press.
- Rosenblat, A., & Stark, L. (2016). Algorithmic labor and information asymmetries: A case study of Uber's drivers. *International journal of communication*, 10, 27.
- Schor, J. B., Attwood-Charles, W., Cansoy, M., Ladegaard, I., & Wengronowitz, R. (2020). Dependence and precarity in the platform economy. *Theory and society*, 49(5), 833-861.
- Schutz, A. (1967). *The phenomenology of the social world*. Northwestern university press.
- Shestakofsky, B. (2017). Working algorithms: Software automation and the future of work. *Work and occupations*, 44(4), 376-423.
- Srnicek, N. (2017). *Platform Capitalism*. Polity Press, Cambridge Malden, MA.

- Thelen, K. (2018). Regulating Uber: The politics of the platform economy in Europe and the United States. *Perspectives on politics*, 16(4), 938-953.
- Vallas, S., & Schor, J. B. (2020). What do platforms do? Understanding the gig economy. *Annual review of sociology*, 46(1), 273-294.
- Van Doorn, N. (2017). Platform labor: on the gendered and racialized exploitation of low-income service work in the 'on-demand' economy. *Information, communication & society*, 20(6), 898-914.
- Varoufakis Y (2024b) 'Welcome to the Age of Technofeudalism'. *Wired Magazine*. Available at: <https://www.yanisvaroufakis.eu/2024/04/22/welcome-to-the-age-of-technofeudalism-interviewed-by-wired-magazine/>
- Varoufakis, Y. (2024a). *Technofeudalism: What killed capitalism*. Melville House.
- Veen, A., Barratt, T., & Goods, C. (2020). Platform-capital's 'app-etite' for control: A labour process analysis of food-delivery work in Australia. *Work, employment and society*, 34(3), 388-406.
- Wood, A. J., Graham, M., Lehdonvirta, V., & Hjorth, I. (2019). Good gig, bad gig: autonomy and algorithmic control in the global gig economy. *Work, employment and society*, 33(1), 56-75.
- Xianghan, Z., & Zhengwei, L. (2025). Research on the Impact of Algorithmic Management on Employee Work Behavior in Platform Enterprises. *Journal of Economics and Management Sciences*, 8(2), p99-p99.
- Zuboff, S. (2023). The age of surveillance capitalism. In *Social theory re-wired* (pp. 203-213). Routledge.

